

Ivo Caprino - fantasiens realist

Filmkritikernestor, Per Haddal, giret innblikk i livet og virket til Norges fremste animasjonskunstner engjennom tiden; Ivo Caprino.

Jegharhattet eneste prinsipp for det jeg har gjort: dets kalskape glede!

Enkelte det ikke åpnes en programerklæring ut av den fremste norske animasjonskunstner engjennom tiden. Ivo Caprino har ikke ansørd mange og store tede ord. Men akkurat av være glede skaper synshanser viktig oppgave. Få vil benekte at han har greidd å oppfylles innmålsetting, når viten kerpå eventyr filmene eller på *Flåklypa Grand Prix* eller på videograf-filmene, der en landskapsskildringer av norsk natur, med kameraets ompensel, som utstilles spesial kino er på utvalgte plasser over hele landet.

Ivo Caprino sli og virkeligher på et arbeidsomt eventyr. Hans farfar var høyesteretts justitiarius i Italia, sønn og giftet seg med Ingse Gude og flyttet til Norge. Der kjøpte par et Snarøya gamle hovedgård og måtte bygge den opp etter en brann. Istue ne begynte Mario Caprino møbelsnekkeri, tunggedignemøbler i italiensk praktstil. Sønnen Ivo ble også møbelsnekker, det var mangel på nobel hjem i Oslo og omegns spesialbestilt møbler fra Snarøya Gamle Hovedgård.

Ivo Caprino omringet av sine kreasjoner

Mend et eral tså på mors siden at Caprino er norsk, tross navnet. Ingse Gude s farfar var maler og professoren Hans Gude som sammen med Adolf Tidemand malt det mest sentrale stykket i norsk nasjonalromantikk, «Brudeferden i Hardanger», Nasjonalgalleriets praktstykke i egenren. Hans Gude illustrerte også Asbjørnsen og Moe s folkeeventyrsamling, som en av mange norske kunstnere. Merkelignok har Ivo aldri filmatisert eventyr som de faren illustrerte, men forbindelsen til den høyst norske eventyrverden og til nasjonalromantikk er krystallklar. Det finnes knapt en norsk nasjonalromantisk norsk kunstner etter krigsårene enn Ivo Caprino. Fortsatt, tross navnet.

Det var Ingse Gude som ga støtten til animasjonsvirksomheten på Hovedgården. Hun var en allsidig kunstner, mest kjentsom karikaturtegner. Hun ble engang bedt om å lage marionetter til endukket teaterforestilling. Og det gjorde hun. Synd så at det ikke ble noe av forestillingen. Skjønt det var heller, med tanke på norsk kulturhistorie, mer et lykkelig treff. Sønnen syntes nemlig at det måtte la seg gjøre å fotografere disse marionettene, han var en ivrig fotograf. Også snart var han i gang med et filmkamera, ideene vokste frem av den nettilfeldigheten. Det var teiknelenge før han hadde bygd kulisser i stuen på Hovedgården og hadde utviklet et slags patent til bevegelse av marionettene.

Dethannå trengte, var støtten til å fortsette utviklingen av tankene. Caprino bad direktøren for Norsk Film AS, Christian Boe og den minstilikemektige direktør for Oslo Kinematografer, Kristoffer Aamot, ut til Snarøya for å bive å ne endemonstrasjon. Det var ikke frittfordemonstrasjonen inneholdt enekstraryllekunst- altså en bløff: Bak kulisser ble det holdt i gang en svært støyende lyd kildesom ikke hadde noen animasjonsmekanismer å gjøre. Mend en gainntrykk av at her foregikk det noe ekstraspennende, et innviklet maskineri holdt dukkene i sving.

Støtten kom. I disse dager er det 50 år siden Ivo Caprino s første film hadde premiere på Oslo kinoene. *Timog Tøffe* forteller om to brødre som jakter på en mandolin som en ape katthadde stjålet. Det aller mest spennende ved denne film bitener ikke historien, men den famlende teknikken, noe stort variasjon. Og Ingse Gude s figurerfordet var hans omsorg for å lage dem i mange år fremover, med et eksepsjonelt modelleringstalent.

«Timog Tøffe» (1949)

«Timog Tøffe» (1949), Caprino s første animasjonsfilm

Ivo Caprino hadde helt frem til 1993 stort glede av «hommeligheten» sine teves spørsmål og den nemlig: «Hvordan får du dukken til å bevege seg?». Det var et patent, at på til beskrevet på patentkontoret. Hvem som helst kunne gå opp dit og sette tegningene, men inge gjordede tiløpet av valledisse årene. Patentet, som både kan betraktes i Caprino s atelier på Snarøya og i Norsk Film museum i Filmenhus, består av en rekke trådersom samles i en trommel i midten i dukkefiguren, før des pres ut til legemsdelene igjen. Hver enkelt bevegelig legemsdel harsin tråd. Og iden andre enden, via en lang stangsomsamler trådene, finnes et klaviatur, nærmest som på et trekkspill. Når dukke fører trykker på en av tangentene, beveger tilsvarende legemsdel i dukken seg.

Patentet krever at det varensprekk i kulisser slik at stangen med tråden kunne føres gjennom. Dukke fører som stod på baksiden av kulisser og trykket på tangentene, spilte virtuos på dette. Det krever trening for å oppnå en naturlig bevegelse. Som Walt Disney

ytokCaprinosiktepådenmestmulignaturalistiskeformforanimasjon.Ogdetblehanbedreogbedretiletter hvertsomhanfikkmer trening.</p><p>Detvarteikkelengefør dettesystemetblettatbrukforålagepopulære reklamefilmer,slikfinansierteCaprinomyeavvirksomheten.Møbelsnekkerietblevidereførtavfarenogslø yfetavsønnen.</p><divclass="object-

right"><p><divclass="embeddedImage"><imgsrc="/pub/var/news/storage/images/media/images/artikler/caprino_reklamefilm_16_9/2262-1-nor-

NO/caprino_reklamefilm_16_9_large.jpg"width="300"height="159"style="border:0px;"alt="caprino_reklamefilm_16-9" title="caprino_reklamefilm_16-9"/></div><p><divclass="attribute-

caption"style="width:px"><p>Caprinoproduserteenrekkereklamefilmer,bl.a.«HardHaus»</p></div></div><p>Inniatelieret,sometterhvertblebyggetiHovedgårdenseplehave,komogsåBjarneSandemos

e.SnarøyasReodorFelgenerentekniskbegavelseavheltusedvanligedimensjoner.Detfinnesknaptdetpr oblemhanikkekanløse,dethåpløsetarbarelittlengertid.SamarbeidetmedIngseGudeogsåmedBjarneSa

ndemose,dikterenssønn,erheltnødvendigeforutsetningerfordetsomsenereskjeddepåSnarøya.</p><p>>DetoppstosnartenplanomålageenhelaftensanimasjonsfilmavetutvalgavAsbjørnsensogMoesfolke

ventyr.Mendettestorstilteprosjektetbledetaldrinoeav,fordidebevilgendetmyndigheterikkeriktigturdesli ppeCaprinoløs.Idetfattigsligeetterkrigs-

Norgehaddemanhellerikkeriktiltrotilatdetkunneværemuligåskaffepengertilnoesåstorslått.</p><p>>Caprinohadderiktnoklevertendenbestesøknadsomtenkeskunne.PåVeneziafestivaleni1951haddeha

nvunnetGulløvenforVeslefrikkmedfela,denførsteavdestoreeventyrfilmeneikortformat.Hanhaddeogså vaktoppsiktinternasjonaltmedsinfilmatiseringavH.C.AndersenseventyrDenstandhaftigetinnsoldathv

orfortellerte knikkenstadigvisteforbedringer.DeterhellerikkefrittforatKariusogBaktusblepopulærelangt utenfor,tannlegeforeningen.</p><divclass="object-

right"><p><divclass="embeddedImage"><imgsrc="/pub/var/news/storage/images/media/images/artikler/caprino_veslefrikk_16_9/2268-1-nor-

NO/caprino_veslefrikk_16_9_large.jpg"width="300"height="159"style="border:0px;"alt="Veslefrik kmedfela»(1952)"title="«Veslefrikkmedfela»(1952)"/></div><p><divclass="attribute-

caption"style="width:px"><p>«Veslefrikkmedfela»-

denførsteeventyrfilmen</p></div></div><p>Menistedenforåleggeprosjettetvekk,bestemteCaprinos egforåfilmeeventyreneettforett,ialtbledefemfilmermeddrammefortellinger.DetvargjerneAsbjørnsenso

mgikkrundtpårealfilmenogsamletradisjoneneførselveeventyretkomianimasjonsutgave.Somnestena llannenanimasjonsfilmbledisseogsåførstspiltinnsomhørespill,selvsagtmedCaprinosominstruktør.Såbl

edetanimeretterhørespillet,merogmerbledenmerkonsjonelleteknikkenmedåflyttemarionettene2 4gangerisekundet,idenallermestnaturalistiskeflyt,fulgt.</p><p>Dissefilmeneereneneståendelevend

egjøringavfolkeeventyreneogharutvilsomtbidrattilåstyrkederespopulæritet-

oversattforstadignyegenerasjonertilenmåteåfortellepåsomskapernyfortrolighet.Dyreneieventyrene

ersommennesker,ogsåslikfølgerCaprino(ogDisney)denurgamletradisjonsomskapersjarmogtilgjenge lighet.DetgjelderAskeladdenogdegodehjelperne,Reveenka,SjuendefarihusetogGuttensomkappåt

medtrollet.</p><p>Mendenvirkeligehelaftensutfordringenkommedeniasko,viadetnyemedium-

fjerssynet.Ellerallerførstestorsuksess.NRKshushumorist,AridFeldborgskrevhverdagsfilosofiskebet rakningertildagsaktuellehendelseroglademimennenpåfigurenTelevimsen,enriktigkvikkas.Caprinofi

kkmanussentogmåtteanimereieienflyvendefart.Atdetidetheletattlotseggjøreågjennomføreetsliktprojek t,vistefingerferdighetenhosCaprinooghanskvikkehode.Herkomdekomplisertetekniskeløsningenekjap

t.</p><divclass="object-

right"><p><divclass="embeddedImage"><imgsrc="/pub/var/news/storage/images/media/images/artikler/caprino_televimsen_16_9/2259-1-nor-

NO/caprino_televimsen_16_9_large.jpg"width="300"height="159"style="border:0px;"alt="Televims en" title="Televimsen"/></div><p><divclass="attribute-

caption"style="width:px"><p>TelevimsengjørsittintogpåTV</p></div></div><p>Denntreningenled etoveritankenpåålageFlåklypafjerssynavKjellAkrustsfolkekjærefigurer.Etprøveprogramblelaget,m

enCaprinoblenoksårasktenigmedNRKomatdetikkeskulesendes.Detvarenfiasko,oggrunnenvanvan skelighetenmeddetsomCaprinoharerkjentsomnoeavdetallerviktigsteforenfilmmaker,uansetthvormy

eaventrollmannhaner:Detmåforeliggeetmanussomskaperflytfortellingen.Flåklypafjerssynvaraltfo

pphakked.Akrustshumor,slikdenfremtretribøkene,ersnarekast,enbriljantidésomutladesderogda.Alts åbledetallførstskrevetetmanusavAkrust,Caprino,DagbladetshumoristKjellSyversen(mannenbak

Kjendistoppen)ogRemoCaprino.DetgagrunnlagforhørespillletsomCaprinoanimerteetter,eteknologis kfilligransarbeid.</p><p>>-

Jegfølerratjeguttrykkermeggjennomfigurene,kjennermegnestensomenskuespilleridem.FormegerAuk

metterkrigstidens fremstenoorskeeventyrfortellereogkløktigsteutøvereavingeniørkunst.</p><p>Caprino
orsøkteengangåfilmmedendanskePietHeinsaforismerpåvers,verdenskjenteundernavnet«gruk».Detlo
tsegikkegjøre.MenHein,somvarbestkjentunderkunstnernavnetKumbelblemegetimponertoversinnors
kevenn.
-

DerenormennskalikkessørgeoverateneventyrfortellersomTh.Kittelsenikkeermer.DereharIvoCaprino,
enstorogoriginalkunstner.
Ingendårligattesttilengledesspreder,detheller.</p><p>av**PerHaddal**

PerHaddalhariénårrekkeværtelenledendefilmskribentiNorge.HaddalerfilmkritikeriAftenposten,o
gharutgittbokenIvoCaprino-

etportrettavAskeladdeninorskfilm(1993).ArtikkelenbleskrevetiforbindelsemedAnimertedager/OsloAnimationFestivalsinfeiringavIvo
Caprinoi1999,ogstodpåtrykkifestivalensprogramkatalog.</p><p>**Redaktørensnote:**
IvoCaprino
døde8.februar2001,kunnidagerførhanvillefylt81år.PerHaddalsminneordomCaprinoiAftenpostenkanle
sesher.</p>